

Farkas Éva

Az akkreditált felnőttképzési intézmények működési jellemzői

Bevezetés

Az oktatási célú kutatások többsége a közoktatási rendszer vizsgálatára, az iskolarendszerű szakképzés tartalmi kérdéseire és a felsőoktatás aktuális változásaira fókuszál. Kevesebb figyelem összpontosul a felnőttképzési tárgyú kutatásokra, és nem állnak rendelkezésre a rendszerfejlesztést megalapozó aktuális kutatási eredmények annak ellenére, hogy a felnőttképzési rendszer mind minőségében, mind mennyiségében legalább ugyanolyan jelentős szerepet tölt be az oktatási struktúrában, mint a szakképzési vagy a felsőoktatási szféra. Jelenleg 9220 felnőttképzési intézmény vállal szerepet a felnőttek tanulási folyamatainak szervezésében és lebonyolításában, ebből 1502 intézmény akkreditált. Évről évre nő a felnőttképzésben résztvevők száma is. 2010-ben 652590, 2011-ben 718079 felnőtt vett részt szervezett általános, szakmai vagy nyelvi képzésben. Ez a szám semmiképpen nem tekinthető elenyészőnek, az aktív korú (15-64 éves) népesség (Magyarországon 2010-ben 6,7 millió fő) kb. 10%-áról van szó.

A felnőttképzési intézmények tartalmi működésére vonatkozó kutatások hiátusa indokoltá tette, hogy lefolytassunk egy, az akkreditált felnőttképzési intézmények működéséről átfogó képet nyújtó kutatást¹⁴. A Szegedi Tudományegyetem Juhász Gyula Pedagógusképző Kar Felnőttképzési Intézet Andragógiai Kutatócsoport által megvalósított kutatás az akkreditált felnőttképzési intézmények működési jellemzőit mérte fel. Munkánkat hiánypótlónak és aktuálisnak tartjuk, melynek eredményeképpen alaposabban megismerhetjük a Magyarországon működő felnőttképzési intézmények differenciált jellemzőit, működési struktúráit. A kutatási eredményekre alapozottan javaslatokat is megfogalmaztunk a felnőttképzési rendszer fejlesztése érdekében¹⁵.

¹⁴ A kutatás a Bólyai János Kutatási Ösztöndíj támogatásával valósult meg.

¹⁵ A kutatás eredményeit 2012 tavaszán publikáltuk: Farkas Éva – Farkas Erika – Hangya Dóra – Kovács Anett - Kulcsár Nárcisz – Leszko Hajnalka (2012): Az akkreditált felnőttképzési intézmények működési jellemzői. SZTE JGYPK FI, Szeged.

A kutatás célja, módszerei

Felnőttképzésnek – a magyar jogi terminológia szerint – csak az iskolarendszeren kívül folytatott általános, nyelvi és szakmai képzést nevezzük. Kutatásunkban ezt a felnőttképzési rendszert elemeztük, eredményeink, megállapításaink az iskolarendszeren kívüli tevékenységet végző felnőttképzési intézményekre és az általuk – saját képzési program alapján – szervezett általános, nyelvi, szakmai képzések rendszerére és az ezekben a képzésekben résztvevő felnőttekre vonatkoznak.

Strukturált kérdőíves lekérdezővel 6 szempont szerint (intézmények általános adatai, működési adatai, képzési kínálat, felnőttképzési szolgáltatások, esélyegyenlőség, jogi szabályozás) vizsgáltuk az intézményrendszert. A kutatás teljes körű mintavételen alapult, a mintát – a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézet adatbázisában szereplő – érvényes akkreditációval rendelkező, felnőttképzési tevékenységet folytató képző intézmények alkották. Az 1488 képző intézményhez eljuttatott kérdőívből 297 feldolgozható kérdőív érkezett vissza (1. ábra), ez a teljes alapsokaság 20%-a, amely lehetővé teszi, hogy a kapott kutatási adatokkal leírjuk az akkreditált felnőttképzési intézményekben folyó szakmai munkát, a jogszabályi követelményeknek való megfelelést, az intézmények vélekedését, felkészültségük mértékét a felnőttképzés tartalmi követelményeinek megvalósítására.

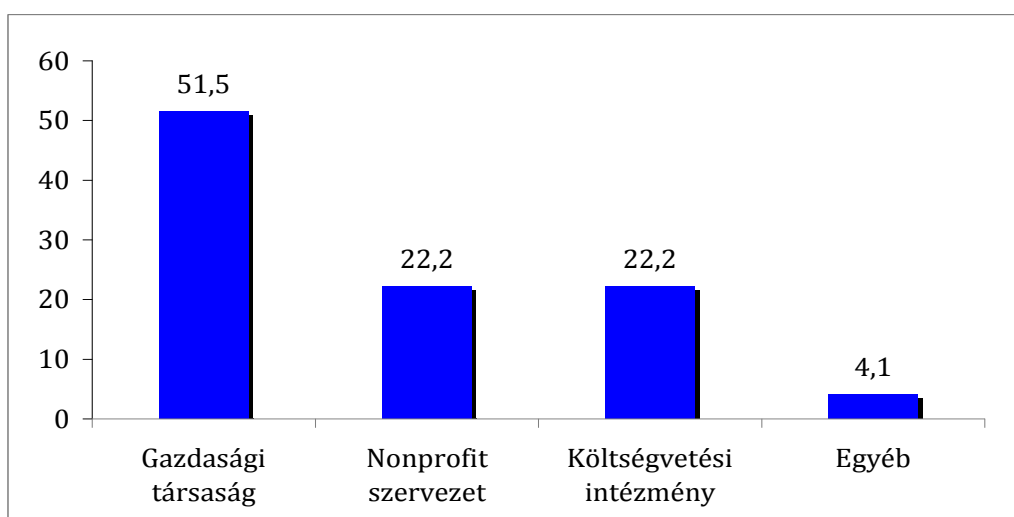
1. ábra: A hazánkban működő és a válaszadó akkreditált felnőttképzési intézmények száma régiók szerint (db)

A vizsgált intézmények általános adatai

A válaszadó intézmények jogi forma szerinti megoszlását összevetettük az Országos Statisztikai Adatgyűjtő Programban (továbbiakban: OSAP) szereplő adatokkal. A mintánkban szereplő intézmények jogi forma alapján jól reprezentálják az országos eloszlást. A felnőttképzési intézmények több mint fele gazdasági társaságként működik, s azonos arányban működnek a felnőttképzési piacon a nonprofit szervezetek és a költségvetési intézmények (2. ábra).

2. ÁBRA: A VÁLASZADÓ INTÉZMÉNYEK JOGI FORMA SZERINTI MEGOSZLÁSA (%)

A felnőttképzési akkreditációt életre hívó jogszabály megjelenése és hatálybalépése után az első intézmények 2002-ben akkreditáltatták magukat, melyek között jellemzően a regionális képző központokat, a tudományos ismeretterjesztő társaságokat és a nagyobb szervezeteket találjuk. Az intézmény-akkreditációk csúcspontját a 2003-as év jelentette, amikor egyre több intézmény látta meg az akkreditációban rejlő lehetőségeket.

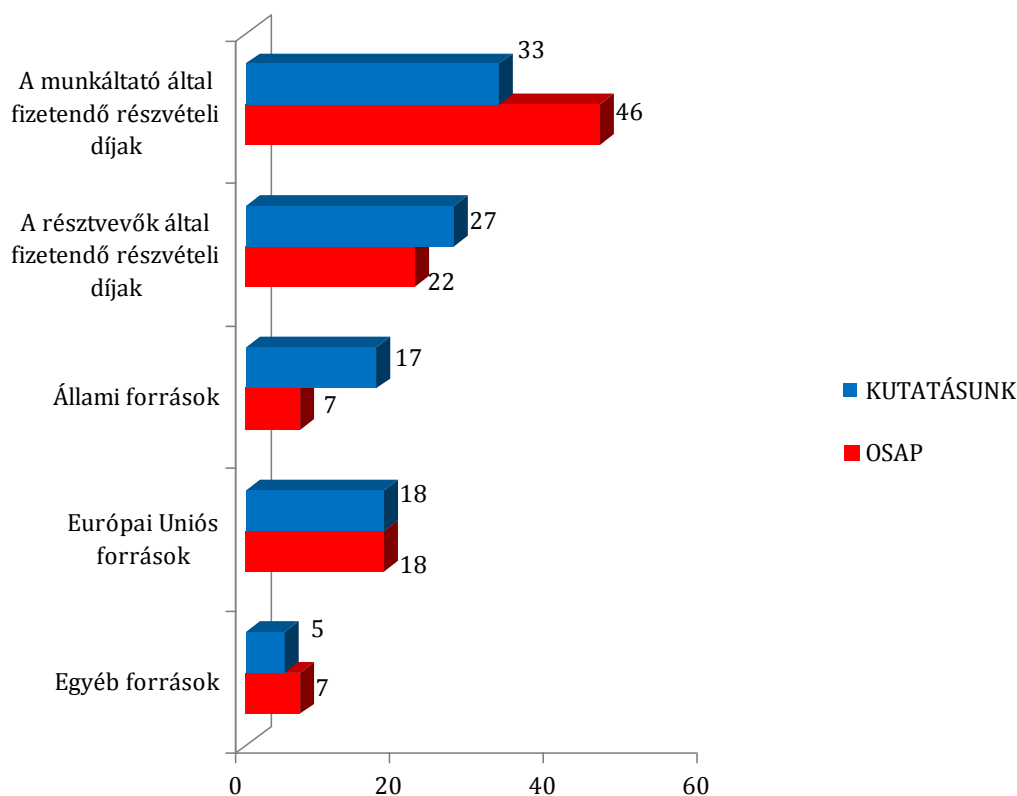
Az intézmények működési adatai

Az intézmények működési adatain belül elsősorban az intézmények bevételi forrásait, a felnőttképzési területen dolgozók munkakör szerinti foglalkoztatási formáit, iskolai végzettségét, valamint a működés tárgyi feltételeit vizsgáltuk.

A felnőttképzési rendszer működtetésének és működésének legfontosabb szakmapolitikai szabályozó eszköze a finanszírozás. A finanszírozásra vonatkozó saját kutatási adatainkat összevetettük az OSAP adataival. A két adatsor erősíti

egymást. A költségviselő aktorok vizsgálata azt mutatja, hogy – az állami források folyamatos csökkenése mellett – a felnőttképzésben résztvevők közel felének (2010-ben 46%-ának) a munkáltatója fizeti a képzés költségeit, a második legnagyobb finanszírozó pedig maga az egyén. Az OSAP adatait saját kutatásunk eredményei is alátámasztják. A vizsgált intézmények bevételeinek 33%-át a munkáltatók által fizetett részvételi díjak alkotják, ezt követik az egyéni befizetések, majd az EU források (3. ábra).

3. ábra: Az intézmények bevételeit kitevő források megoszlása 2010-ben (%)
 (Forrás: OSAP 2010 és saját kutatási adatok)

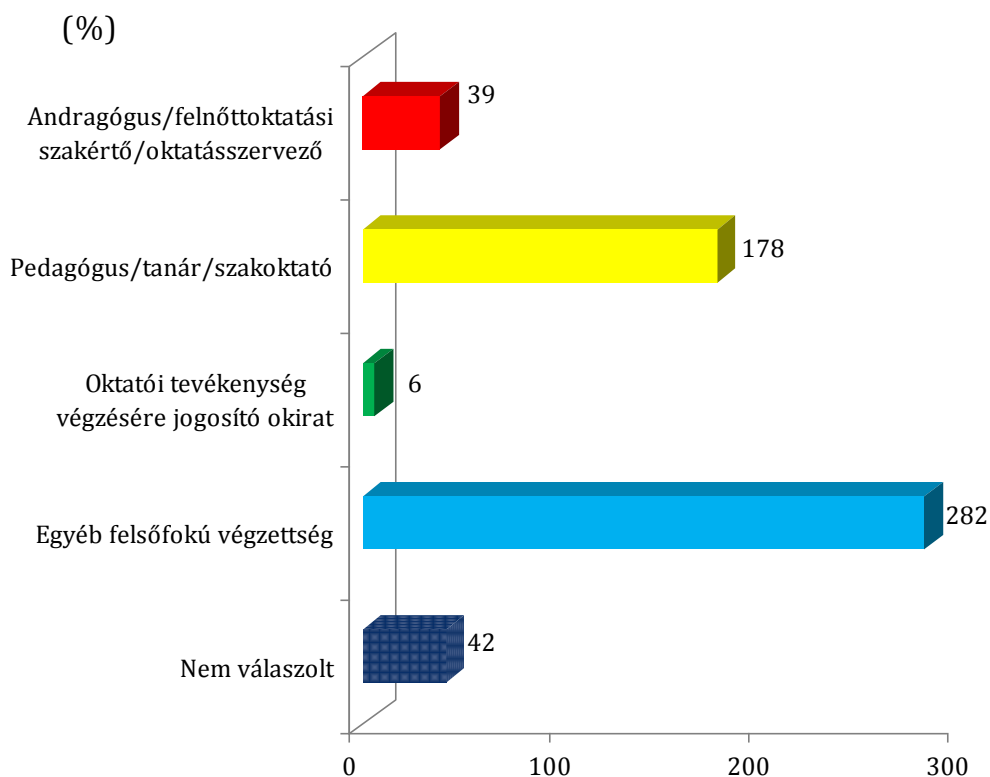

Az adatokból tehát azt láthatjuk, hogy a felnőttképzési programok legnagyobb megrendelője a munkáltató, illetve maga az egyén. Ebből a szempontból a felnőttképzési piacot a kínálatvezéreltség mellett a keresletvezéreltség is jellemzi, hiszen a megrendelő igényei befolyásolják a kínálat alakulását és a munkáltatók által generált szükségletek és igények proaktivitásra készítetik a képző intézményeket. A munkáltatók általi források (vagy a szakképzési hozzájárulás terhére vagy saját költségre) a felnőttképzés bevételeinek igen jelentős arányát képezik. Érthető módon, erre a keresletre jelentős (és általában jó színvonalú) kínálat épült rá: az 1500 akkreditált felnőttképzési intézmény nagy része részt vesz a munkáltatók saját dolgozóik részére biztosított képzések megszervezésében és lebonyolításában. A 2012. január 1-jén hatályba lépett, a szakképzési hozzájárulásról és a képzés

fejlesztésének támogatásáról szóló 2011. évi CLV. törvény már nem ad lehetőséget arra, hogy a vállalkozások közvetlenül költsenek saját dolgozóik továbbképzésére. A szakképzési hozzájárulás rendszere nem volt hibátlan, érdemes lett volna régió és ágazat specifikusan, esetleg a foglalkoztatottak létszámához viszonyítva átgondolni. Megszüntetni viszont hiba volt a munkaerő-piacon közvetlenül hasznosuló – éves szinten 70-90 milliárd forintot jelentő – forrást. Ez a döntés lehetetlen helyzetbe hozhatja a magyar felnőttképzési rendszert, hiszen ahogy az OSAP adatai és a saját kutatási eredményeink is mutatják a felnőttképzés bevételeinek közel felét jelentette ez a típusú forrás és az akkreditált intézmények jelentős része érdekelt volt ebben a képzési típusban. Ezzel együtt tovább csökken majd Magyarországon a felnőttképzésben résztvevők száma, pedig ezen a területen már így is a sereghajtók között vagyunk Európában. És ez nem elsősorban statisztikai kérdés: folyamatos képzés nélkül a magyar munkaerőnek esélye sem lesz a válság utáni munkaerőpiacon.

Az akkreditációs eljárás és követelményrendszer részletes szabályairól szóló 24/2004. (VI.22.) FMM rendelet 1. számú melléklete rögzíti a kötelezően foglalkoztatásra irányuló jogviszonyban álló képzésért felelős vezető végzettségét. Kutatásunk során vizsgáltuk a vonatkozó jogszabálynak való megfelelést, azaz a felnőttképzésért felelős személy beosztását, végzettségét és képesítését. A felnőttképzésért felelős beosztását tekintve sokféle választ kaptunk. A legjellemzőbbek között a következők szerepeltek: igazgató (felnőttképzési, képzési, műszaki, oktatási, program, szakmai, szervezési, ügyvezető), igazgatóhelyettes, felnőttképzési vezető, oktatásszervező. A felnőttképzésért felelős vezetők végzettségét vizsgálva (ha a felnőttképzésért felelős személy többfajta képesítéssel is rendelkezett, akkor az intézmények mindegyiket megnevezték) túlnyomó többségük valamilyen főiskolai vagy egyetemi végzettséggel rendelkezik.

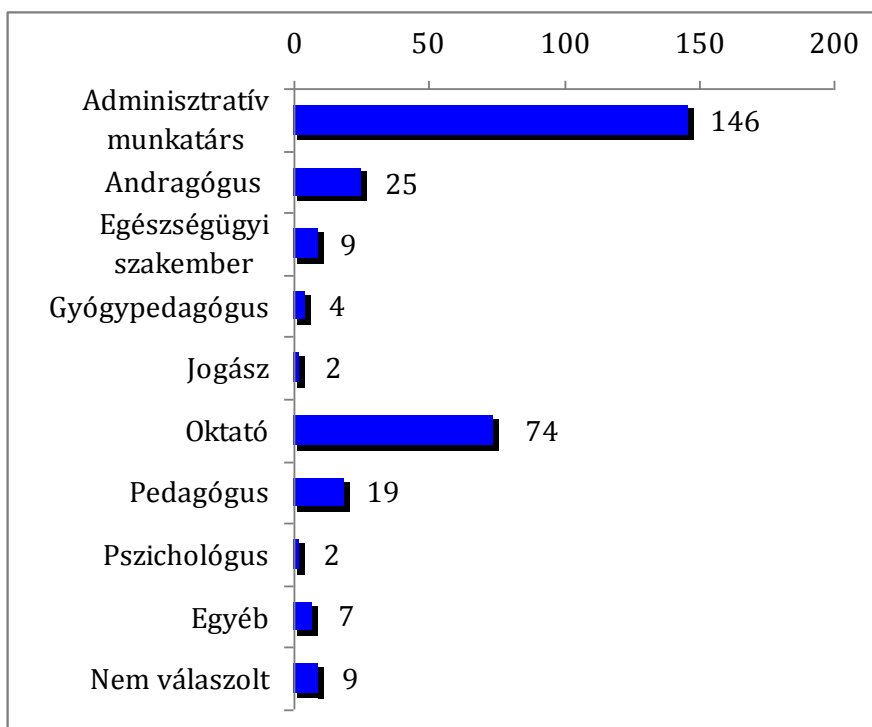
4. ábra: A felnőttképzésért felelős vezetők iskolai végzettségének megoszlása

A válaszadó intézmények csupán 15%-ában (39 intézmény) rendelkezik a felnőttképzésért felelős személy andragógiai vagy más felnőttképzéshez kapcsolódó szakmai végzettséggel (4. ábra).

A képzésszervezésen túl az akkreditált felnőttképzési intézményeknek felnőttképzési szolgáltatásokat is kötelezően nyújtaniuk kell. Érdemes megvizsgálni, hogy kik nyújtják azokat a szolgáltatásokat, amelyek biztosításával a tanulmányokban való eredményes előrehaladásban és/vagy munkaerő-piaci boldogulásában kell segítséget nyújtanunk a felnőtt számára. A vizsgált intézményekben jellemzően az adminisztratív munkatársak (146 intézményben) és az oktatók (74 intézményben) biztosítják a felnőttképzési szolgáltatásokat (5. ábra). A felnőttképzési szolgáltatások megvalósításához a szakembereknek rendelkezniük kell andragógiai, pedagógiai, pszichológiai ismeretekkel, ezért elgondolkodtató, hogy az adminisztratív munkatársak mennyire képesek szakszerűen nyújtani az egyes felnőttképzési szolgáltatásokat.

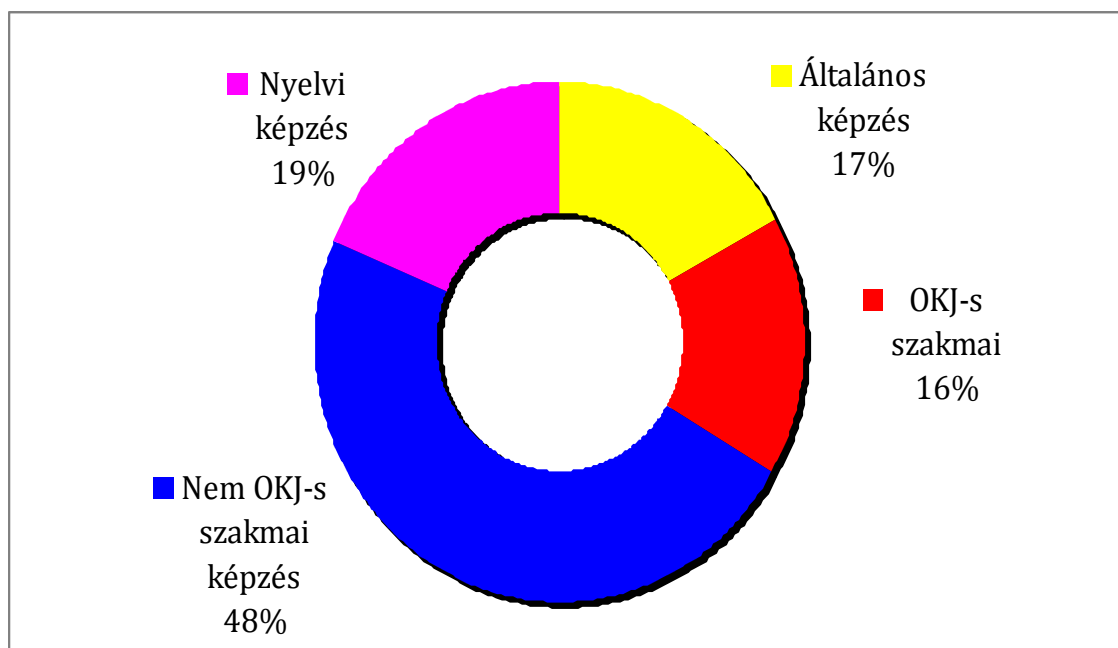
5. ábra: A felnőttképzési szolgáltatásokat nyújtó szakemberek

Az intézmények képzési adatai

A 2001. évi CI. törvény értelmében a felnőttképzés célja szerint általános, nyelvi illetve szakmai képzés lehet. Az OSAP adatai szerint 2010-ben 1389 intézmény folytatott felnőttképzési tevékenységet, pontosabban ennyien szolgáltatott adatot az általuk végzett felnőttképzési tevékenységről. Arra a kérdésünkre, hogy hány képzést indítottak 2010-ben, 289 akkreditált felnőttképzési intézmény válaszolt. Ez az OSAP-ban szereplő 1389 intézménynek 21%-a. A kutatásunkban résztvevő intézmények összesen 13078 képzést indítottak, míg az OSAP-ba adatokat szolgáltató intézmények 56942 képzést szerveztek 2010-ben. E tekintetben is a kutatásunk adatai arányosan viszonyulnak az OSAP adataihoz: közel negyedét teszik ki a felmérésünkben szereplő intézmények által megjelölt képzések az OSAP-ba adatokat szolgáltató felnőttképzési intézmények képzéseinek. A válaszadók által indított tanfolyamok közel fele (6263 képzés) nem OKJ-s szakmai képzés volt. A tanfolyamok közel ötöde (2446 képzés) nyelvi képzés volt. Kevesebb (2258) általános képzést, illetve 2111 OKJ-s szakmai képzést szerveztek az akkreditált felnőttképzési intézmények (6. ábra).

6. ábra: A vizsgált felnőttképzési intézmények által indított képzések aránya képzési kategóriák szerint 2010-ben

A vizsgálatba vont képző intézmények által indított képzések és a képzéseken résztvevő felnőttek számát szintén érdemes összehasonlítani az OSAP adataival. Az 1. táblázat adatsora kutatásunk reliabilitását erősíti, azaz jól méri a felnőttképzési

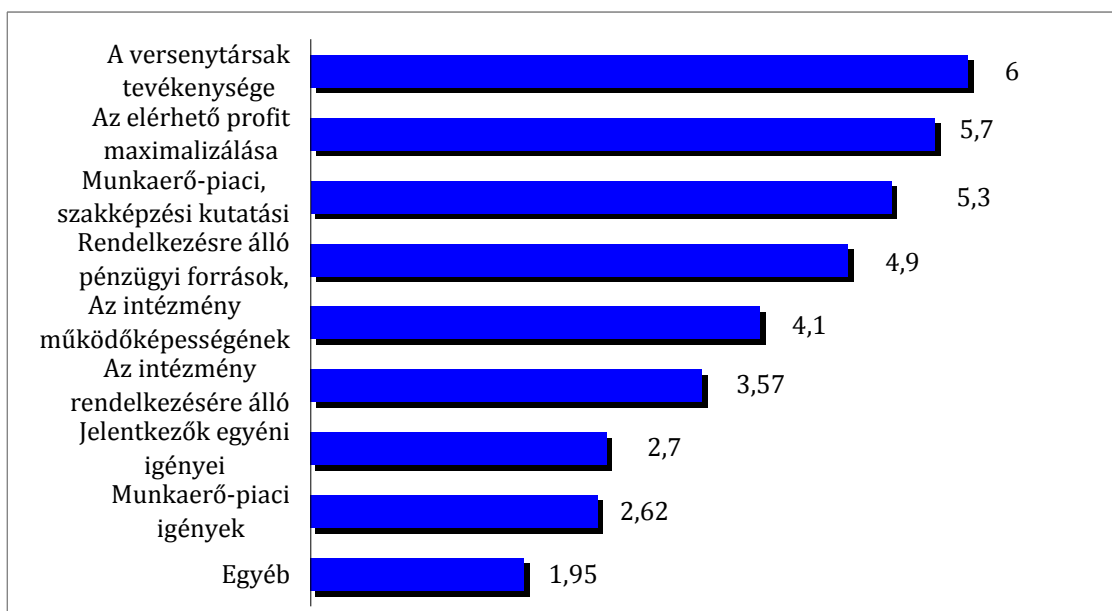
aktivitást és tevékenységet. A 1403 ténylegesen működő akkreditált intézmény, illetve az OSAP-ba adatokat szolgáltató 1389 intézmény 21%-áról (297 intézmény) gyűjtöttünk információkat. Ha összehasonlítjuk az OSAP adatait és a saját kutatásunk adatait a 2010-ben indított tanfolyamok és az azokon résztvevő felnőttek tekintetében, akkor azt látjuk, hogy a 2010-ben indított összes képzés 23%-áról és a képzésben résztvevő felnőttek 28%-áról kaptunk adatokat kutatásunk során. Ez mindenképpen olyan minta nagyság, amely megbízhatóvá teszi adatainkat és lehetőséget ad általános tendenciák megfogalmazására.

1. táblázat: Képzési és létszám adatok 2010-ben a saját kutatásunk illetve az OSAP adatai alapján db/%
(Forrás: OSAP 2011)

Képzések száma 2010-ben	A kutatásban szereplő (289) válaszadó akkreditált felnőttképzési intézmény adatai alapján (db)	Az OSAP-ban szereplő (1389) felnőttképzést folytató intézmény adatai alapján (db)	Arány (%)
Indított általános képzések	2258	4797	47%
Indított OKJ-s szakmai képzések	2111	6749	31 %
Indított nem OKJ-s szakmai képzések	6263	22710	28%
Indított nyelvi képzések	2446	22686	11%
Összesen	13078	56942	23%
A képzéseken résztvevők száma 2010-ben	A kutatásban szereplő (289) válaszadó akkreditált felnőttképzési intézmény adatai alapján (fő)	Az OSAP-ban szereplő (1389) felnőttképzést folytató intézmény adatai alapján (fő)	Arány (%)
Az általános képzéseken	38038	84375	45%
Az OKJ-s szakmai képzéseken	103557	106553	25%
A nem OKJ-s szakmai képzéseken	27081	364668	28%
A nyelvi képzéseken	14552	96634	15%
Összesen	183228	652590	28%

Megkérdeztük az intézményeket, hogy képzési struktúrájuk kialakítása során milyen szempontokat vesznek figyelembe. Az eredményeket a 7. ábra mutatja. Mivel sorrendezést kérdeztünk, így a legkisebb érték jelzi, hogy melyik szempontot veszik első helyen figyelembe.

7. ábra: A képzési kínálatot alakító szempontok rangsor szerinti átlagai

Első helyen egyéb szempontok alakítják a képzési kínálatot, úgymint a megbízó vállalat konkrét képzési igénye, vállalati stratégia, fizetőképes kereslet. A második szempont a munkaerő-piaci igények figyelembe vétele, vagyis hogy milyen létszámú és összetételű munkaerőre van szüksége a képzési piac másik fő érdekszférájának: a munkaadónak. Ez azért érdekes, mert a kutatások sorra bizonyítják, hogy eltérés van a munkaerő-piaci kereslet és a kínálat között. Vagyis a rendelkezésre álló munkaerő egy része nem olyan képesítéssel, kompetenciával rendelkezik, amellyel érvényesülni tudna a munkaerőpiacon. Feltehetőleg a válaszokban volt egyfajta megfelelési kényszer a kérdőívet kitöltők részéről. E kérdéskör vizsgálata céljából kontrollkérdéseket alkalmaztunk arra vonatkozóan, hogyan mérik a képző intézmények a munkaerő-piaci igényeket, illetve mennyire vannak tisztában az adott régió hiány- és túltelített szakmaival. Tovább elemezve a kérdést a harmadik leginkább figyelembe vett szempont a jelentkezők egyéni igényei. Az eredmények alapján a felnőttképzési intézmények szem előtt tartják az eltérő motivációval, célokkal, igényekkel rendelkező potenciális munkavállalók (képzésben résztvevők) és a munkáltatók igényeit is. Joggal merül fel bennük a kérdés, hogy milyen információs adatbázis áll rendelkezésükre, illetve hogyan lehet közös nevezőre hozni az esetlegesen eltérő igényeket? Meghatározóak a képzések tervezésénél a rendelkezésre álló személyi és tárgyi feltételek is. Az intézmény

működőképességének fenntartását, valamint a rendelkezésre álló pénzügyi forrásokat, támogatásokat is figyelembe veszik a képzők az éves képzési terv összeállításakor. Kevésbé alapoznak a rendelkezésre álló munkaerő-piaci, szakképzési kutatási eredményekre illetve az elérhető profit maximalizálására. A válaszadók átlagosan utolsó helyen veszik figyelembe a versenytársak tevékenységét. Véleményünk szerint a konkurenciaelemzés jó módszer a képzési szükséglet meghatározására. A versenytársak képzési kínálatának elemzése által ugyanis meghatározhatóak a képzési hiányok.

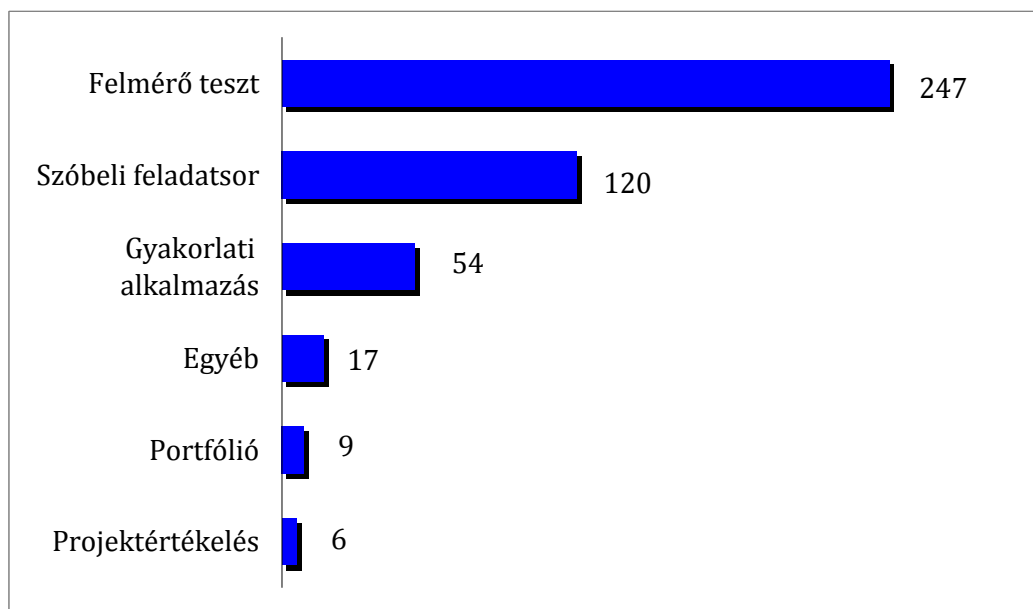
Felnőttképzési szolgáltatások

A felnőttképzési szolgáltatás olyan szolgáltatás, amely a képzések egyénre szabott kialakításának elősegítésére, a képzés hatékonyságának javítására vagy a munkavállalás elősegítésére irányul. Az akkreditált felnőttképzési intézményeknek legalább 2 felnőttképzési szolgáltatást kell nyújtaniuk, amelyek közül az egyik – az előzetes tudás felmérése – kötelezően nyújtandó a felnőttképzési törvény előírása szerint.

A felnőttképzési intézmények többsége – a jogszabályi előírás minimumának eleget téve – két felnőttképzési – jellemzően ingyenesen igénybe vehető – szolgáltatást nyújt az érdeklődők számára. A leginkább felajánlott – egyben kötelező – szolgáltatás az előzetes tudásszint felmérése, ezt követi a képzési szükséglet felmérése és képzési tanácsadás (az intézmények 61%-ánál), valamint az álláskeresési tanácsadás (az intézmények 36%-ánál). Kisebb arányban ugyan, de lehetőség van pályaválasztási, pályaorientációs, pályakorrekciós illetve elhelyezkedési tanácsadáson részt venni az intézményeknél. A jogi tanácsadás, a mentorálás, a mentálhigiénés-, illetve rehabilitációs tanácsadás, a tutorálás, a karrier tanácsadás kevésbé szerepel a képző intézmények kínálatában.

Az előzetes tudás felmérésének módszertanára az intézmények 2 választ jelölhettek meg. Az intézmények döntő többsége 83,2%-a (247 intézmény) az írásbeli tesztet preferálja, az intézmények 40,4%-a (120 intézmény) alkalmaz szóbeli feladatsort az előzetes tudás felmérésére. 54 intézmény végez gyakorlati feladattal történő felmérést, a többi mérőeszköz alkalmazása alacsony számban került említésre (8. ábra).

8. ábra: A válaszadó intézmények által az előzetes tudás mérésére használt legjellemzőbb mérőeszközök (db)

Azt is vizsgáltuk, hogy a felmért tudás beszámítására milyen lehetőséget kínálnak a felnőttképzési intézmények. A törvényi rendelkezés szerint az akkreditált felnőttképzési intézményeknek nem csupán az előzetes tudás mérését, hanem beszámítási lehetőségét is kötelező nyújtaniuk a felnőttek számára. Legnagyobb arányban az intézmények (151 intézmény) a beszámításnak azt a módját preferálják, amikor a felnőttek ismeretanyagához képest alakítják ki a tananyagot. 139 intézmény az előzetes tudás alapján felmentést biztosít az óralátogatás alól, 74 intézmény rövidebb képzési időt nyújt, csökkentve ezzel a felnőtt tanulásba fektetett idejét és energiáját. 64 intézmény egyéni tanulási utak kialakítását teszi lehetővé.

Esélyegyenlőség biztosítása

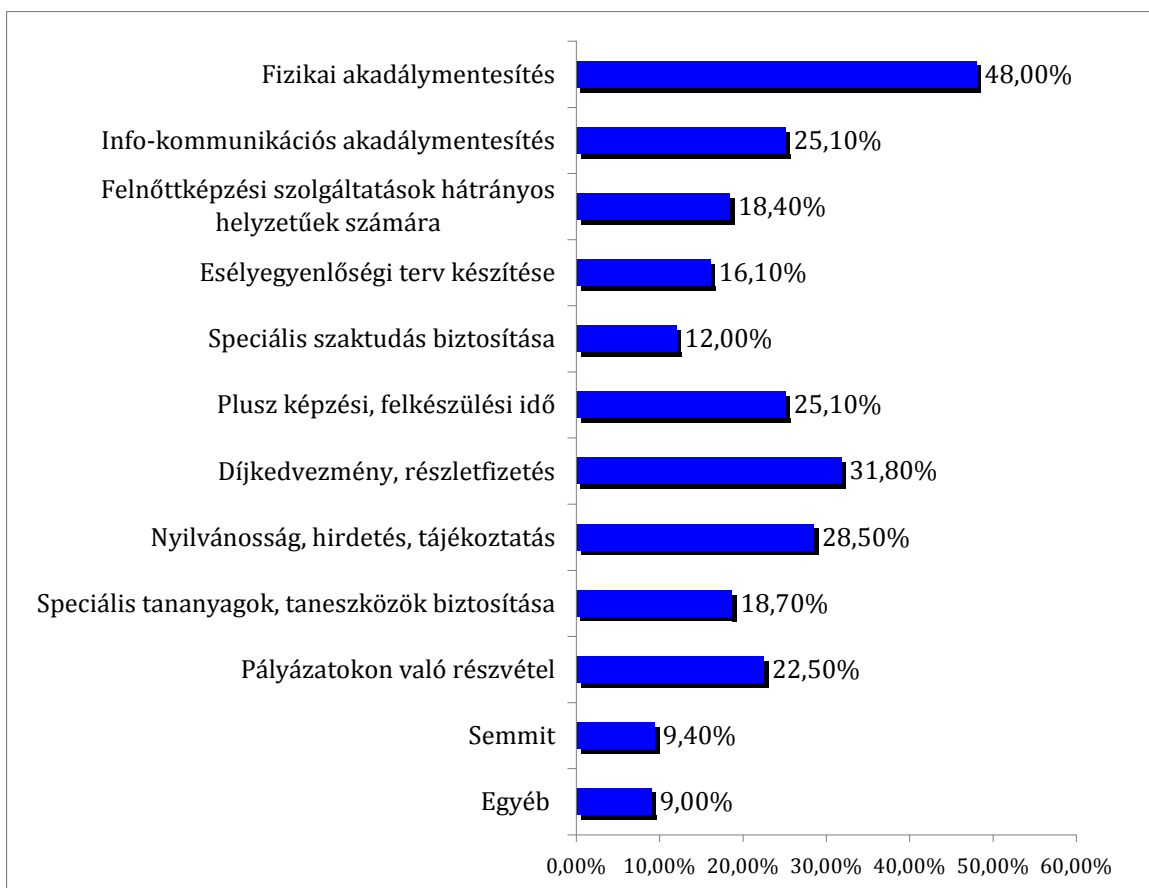
Az esélyegyenlőség biztosításának aspektusait vizsgálva arra voltunk kíváncsiak, hogy a hazánkban működő akkreditált felnőttképzési intézmények hogyan biztosítják az egyenlő esélyű hozzáférést képzéseikhez, hogyan értelmezik az esélyegyenlőség gyakorlati megvalósulásának kritériumait, különös tekintettel a fogyatékosokkal élőkre.

A fogyatékosokkal élő felnőttek képzési lehetőségeinek vizsgálata több szempontból is indokolt. A fogyatékosokkal élők gazdasági aktivitása rendkívül alacsony, foglalkoztatásuk jelentősen elmarad a többségi társadalomfoglalkoztatási mutatóitól, illetve a fogyatékosokkal élők foglalkoztatási adatainak európai uniós átlagától. Foglalkoztatásuk alacsony szintje nemcsak fizikai korlátozottságukból, hanem

jellemzően alacsony iskolai végzettségi szintjükből is adódik. Elengedhetetlen foglalkoztathatóságuk javítása, amely elsősorban képzésbe történő bevonásukkal érhető el, ehhez azonban speciális tudású szakemberek, másrészt fokozott személyi, tárgyi és módszertani feltételek szükségesek. A felnőttképzés nem csupán szakmai ismeretek, kompetenciák, készségek fejlődéséhez járul hozzá, hanem hozzásegíthet a társadalom perifériáján rekedt emberek aktív társadalmi szerepvállalásához.

Az esélyegyenlőség kapcsán először arról kérdeztük az akkreditált intézményeket, hogy mit tesznek annak érdekében, hogy mindenki egyenlő eséllyel férhessen hozzá az általuk kínált képzésekhez és szolgáltatásokhoz. A zárt kérdésen belül az intézmények számára több válasz is megjelölhető volt. A 9. ábrán látható, hogy az intézmények 129 esetben (48%) jelölték a fizikai akadálymentesítés biztosítását, 67 (25,1%) esetben az info-kommunikációs akadálymentesítést. A válaszadó intézmények közül 49 (18,4%) jelölte, hogy nyújt kifejezetten hátrányos helyzetűeknek szóló felnőttképzési szolgáltatásokat. Esélyegyenlőségi tervet 43 (16,1%) intézmény készít. A speciális szaktudás biztosítása 32 (12%) intézménynél merült fel, a plusz képzési idő, felkészülési idő 67 (25,1%), a díjkedvezmény és a részletfizetés biztosítása pedig 85 (31,8%) válaszadónál szerepelt. Fontosnak tartják a nyilvánosság, hirdetés és a tájékoztatás kérdését, hiszen 76 (28,5%) esetben választották. 50 (18,7%) intézmény speciális tananyagokat és taneszközöket biztosít, 60 (22,5%) képző pályázatokon vesz részt. A válaszadó intézmények közül 25 (9,4%) intézmény semmit nem tesz az esélyegyenlőség biztosításáért. 24 (9%) intézmény az egyéb válaszlehetőséget jelölte meg. Az egyéb válaszok között kiemelendőnek tartjuk azt a választ, miszerint van olyan intézmény, amely rendszeres kapcsolatot tart a fogyatékossgal élők érdekképviseleteivel (AOSZ, ÉFOÉSZ, MVGYOSZ, MEOSZ, SINOSZ). Több intézmény szerint fontos az elfogadó tanár és légkör valamint az, hogy kis létszámú csoportokban valósuljon meg az oktatás. Van, aki biztosít jelnyelvi tolmácsot és gyermekfelügyeletet, illetve van olyan intézmény, ahol rendelkezésre áll rehabilitációs szakember is.

9. ábra: Mit tesznek annak érdekében, hogy mindenki egyenlő eséllyel férjen hozzá az általuk kínált képzésekhez és szolgáltatásokhoz? (%)

Jogi szabályozás, akkreditáció

A felnőttképzésre vonatkozó törvényi szabályozás legnagyobb előnye az egységes követelményrendszer, a szabályozottság és az átláthatóság, valamint az, hogy meghatározza a felnőttképzési tevékenység minimális feltételeit. Az intézmények 21%-a úgy véli, hogy meglehetősen túlszabályozott, bonyolult, nehezen értelmezhető, merev és rugalmatlan a jogszabályi rendszer. A törvény hátrányaként említették továbbá a felnőttképzést érintő jogszabályok gyakori módosítását, illetve, hogy a jogi szabályozás túl általános, nem tesz különbséget képzők és képzések között.

Az intézmények 59%-ának gondot okoz a jogszabályok értelmezése. Leginkább az állandó változások okoznak nehézséget. További gondot jelent a kapcsolódó jogszabályokban történő eligazodás, valamint a nem egyértelmű formai és tartalmi követelményeknek való megfelelés nehézsége. Szintén figyelemre méltó, hogy ezeknek a problémáknak a megoldása céljából a válaszadó intézmények 40%-a külső felnőttképzési szakértőkhöz fordul segítségért.

A felnőttképzési intézmények többsége az intézmény-akkreditációt elsősorban a minőségi működés biztosítása, valamint az állami és az európai uniós támogatásokhoz és forrásokhoz történő hozzáférés céljából kérelmezte. Az intézmények több mint fele ezt a két legfontosabb szempontot nevezte meg az intézmény-akkreditáció előnyeként is. A képző intézmények egyöntetű véleménye szerint az intézmény-akkreditáció legnagyobb hátránya, hogy túl sok adminisztrációs teherrel jár, túlzott dokumentációt igényel, valamint rendkívül bürokratikus.

A program-akkreditáció kapcsán a legnagyobb előny szintén az állami és európai uniós forrásokhoz, valamint a szakképzési hozzájáruláshoz való hozzáférés, valamint az áfa-mentesség biztosítása. Hátránya csakúgy, mint az intézmény-akkreditációnak a bonyolult és túl sok adminisztráció. További hátrányként említették az intézmények, hogy a program-akkreditáció nem rugalmas, a program akkreditálása után nem változtatható, így nem lehet figyelembe venni a megrendelő igényeit.

A jogszabályok hátrányainak megszüntetése érdekében az intézmények szerint a törvényi szabályozásnak jobban figyelembe kellene vennie a képzésben résztvevők és a munkáltatók érdekeit és jogszabály módosítás esetén a szakmapolitikai döntéshozóknak egyeztetni kellene az érdekeltekkel. Az intézmények fontosnak tartják az adminisztrációs teher csökkentését, a felnőttképzési akkreditáció egyszerűsítését, a felnőttképzési normatíva visszaállítását és hogy egy minisztérium irányítása alá tartozzon a terület. Javaslatként fogalmazódott meg továbbá, hogy ki kell dolgozni a független mérés-értékelési és vizsgarendszert.

Befejezés

A tanulmány írásának időpontjában a Nemzetgazdasági Minisztérium már elkészítette a felnőttképzési koncepció vitaanyagát. A kormányzati tervek szerint 2012 őszén kerül sor a felnőttképzési stratégia kidolgozására és a felnőttképzési rendszer működését meghatározó jogszabályok módosítására.

A felnőttképzési rendszer jelenleg differenciált módon fejlődik. Újraszabályozásának célja az kell legyen, hogy az intézmény és szolgáltatásrendszert egy magasabb színvonalú – a felnőtt tanuló szükségleteit, igényeit középpontba állító –, komplexebb szolgáltatásokat nyújtó (intézmény)rendszerré fejlessze. Ezzel párhuzamosan olyan szakmapolitikai környezetet kell, hogy teremtsen, amely támogatja a rugalmas, hatékony, keresletvezérelt felnőttképzési piac létrejöttét és hatékony működését. A stratégia és az új jogszabálycsomag évekre, évtizedekre kijelöli a felnőttkori tanulási folyamatok irányait, prioritásait. Ezért rendkívül fontos, hogy az új jogszabályok egy reális helyzetelemzésre alapozva, széles szakmai párbeszédre és konszenzusra épülve készüljenek el. Csak reményünk lehet arra, hogy a szakmapolitikai döntéshozók az új jogi szabályozás kialakításakor figyelembe veszik a rendelkezésre álló felnőttképzési kutatások releváns eredményeit és a koncepcionális döntések előtt érdemi szakmai párbeszédet kezdeményeznek a rendszer működtetésében érdekelt felekkel.

Felhasznált irodalom:

- OSAP (2010): A felnőttképzésbe beiratkozottak száma a költségviselők megoszlása szerint <https://statisztika.nive.hu/>
- OSAP (2011): A képzést folytató intézmények száma; A képzések (tanfolyamok) száma; A képzésbe beiratkozottak száma 2011-ben. <https://statisztika.nive.hu/>
- 2001. évi CI. törvény a felnőttképzésről
- 2011. évi CLV. törvény a szakképzési hozzájárulásról és a képzés fejlesztésének támogatásáról
- 24/2004. (VI.22.) FMM rendelet az akkreditációs eljárás és követelményrendszer részletes szabályairól
- Farkas Éva – Farkas Erika – Hangya Dóra – Kovács Anett - Kulcsár Nárcisz – Leszko Hajnalka (2012): Az akkreditált felnőttképzési intézmények működési jellemzői. SZTE JGYPK FI, Szeged